

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo
PРАВNA UREDITEV OBLIKOVANJA IN
DELOVANJA
VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE

Milana Kutlača

Ljubljana, november 2015

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO

**PРАВNA UREDITEV OBLIKOVANJA IN DELOVANJA
VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE**

Kandidatka: Milana Kutlača
Vpisna številka: 04039924
Študijski program: visokošolski strokovni študijski program Uprava prva stopnja
Mentor: izr. prof. dr. Rudi Kocjančič

Ljubljana, november 2015

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Milana Kutlača, študentka visokošolskega strokovnega študijskega programa Uprava prve stopnje, z vpisno številko 04039924, sem avtorica diplomskega dela z naslovom: Pravna ureditev oblikovanja in delovanja Vlade Republike Slovenije.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo, in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerimi so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorski in sorodnih pravicah, Uradni list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala Jasmina Vajda Vrhunec.

Ljubljana, november 2015

Podpis avtorice:

POVZETEK

V sodobnem svetu obstajajo tri temeljne oblike državnih sistemov vlade: predsedniški, polpredsedniški in parlamentarni sistem. Pri predsedniškem sistemu vlade je predsednik države vodja vlade in vodja države, kar pomeni, da vodi državo navznoter in navzven. Država ima enega predsednika, ki ni odgovoren zakonodajnemu telesu. Najboljši primer takega sistema so Združene države Amerike. Nasprotje predsedniškega sistema je parlamentarni sistem, kamor spada tudi slovenska ustavna ureditev. Ta sistem ima dva predsednika: predsednika države in predsednika vlade. Tretji demokratični sistem je polpredsedniški sistem, ki pa izhaja iz parlamentarnega sistema. Položaj predsednika države je okrepljen do te mere, da se močno približuje predsedniškemu sistemu, ampak ni individualen nosilec oblasti, saj je tukaj še vedno vlada.

Parlament je predstavniško telo, ki ga predstavljajo državljanke in državljani. Sestavljajo ga poslanci in poslanke, ki so predstavniki ljudstva. Vsak izmed teh organov je ustrezno oblikovan, oblikuje pa ga ljudstvo. Vlado oblikuje predsednik države in je nosilka izvršilne oblasti. To pomeni, da v skladu z Ustavo Republike Slovenije, zakoni in drugimi splošnimi akti skupaj z Državnim zborom Republike Slovenije usmerja, usklajuje in izvršuje izvajanje politike. Je samostojna pri izvajanju svojih funkcij, vendar pa tudi odgovorna Državnemu zboru Republike Slovenije za politiko države, ki jo vodi. V primeru, da vlada ne uživa zadostne podpore državnega zbora, funkcija vlade preneha. Funkcija vlade preneha na več načinov: s potekom mandata, z neizglasovano zaupnico ali z izglasovano konstruktivno nezaupnico. Vlada Republike Slovenije je največji organ državne uprave.

Ključne besede: vlada, parlamentarni sistem, volitve, državni zbor, koalicije, ministrstvo.

SUMMARY

REGULATION OF DESIGN AND PERFORMANCE OF THE GOVERNMENT IN THE REPUBLIC OF SLOVENIA

In the modern world, there are three basic types of state systems of government: presidential, parliamentary and half presidential system. In a presidential system of government is the head of state and head of government head of state, which means to lead the country internally and externally. The country has a president who is not responsible to the legislative body. The best example of such a system the United States. The opposite of a presidential system, parliamentary system, which includes the Slovenian constitutional system. This system has two presidents: President and Prime Minister. The third democratic system is half presidential system, which derives from the parliamentary system. The position of president is enhanced to the extent that it has come close to a presidential system, but no individual holder of authority, because there's always the government.

The Parliament is a representative body, consisting of the citizens. It is composed of deputies who are representatives of the people. Each of these bodies is appropriately designed, formed by the people. Government is formed by the President of the country and exercises the executive power. This means that, in accordance with the Constitution of the Republic of Slovenia, laws and other general acts together with the National Assembly of the Republic of Slovenia directs, coordinates and implements policy implementation. It is independent in the exercise of their functions, but also the responsibility of the National Assembly of the Republic of Slovenia for the policy of the state, led by. In the event that the government does not enjoy sufficient support from the National Assembly, the government ceases to function. Government ceases to function in several ways: with the expiry of the term of office not voted confidence or vote in favour of a constructive vote of no confidence. The Government of the Republic of Slovenia is the largest organ of the state administration.

Key words: government, parliamentary system, elections, the National Assembly, a coalition ministry.

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA	iii
POVZETEK.....	v
SUMARRY	vi
KAZALO PONA ZORITEV	ix
KAZALO TABEL	ix
1 UVOD	1
2 POJEM IN POMEN OSREDNJE IZVRŠILNE OBLASTI	3
3 PARLAMENTARNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI	4
3.1 OBLIKE DRŽAVNE OBLASTI	4
3.2 NAČELO LJUDSKE SUVERENOSTI	5
3.3 NAČELO DELITVE OBLASTI.....	5
3.4 TEMELJNI DRŽAVNI ORGANI	6
3.4.1 DRŽAVNI ZBOR.....	6
3.4.2 DRŽAVNI SVET	8
3.4.3 PREDSEDNIK REPUBLIKE.....	9
3.4.4 VLADA, MINISTRSTVA IN VLADNE SLUŽBE.....	11
3.4.5 SODIŠČA REPUBLIKE SLOVENIJE	12
4 SESTAVA IN OBLIKOVANJE VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE	13
4.1 SPLOŠNO	13
4.2 VRSTE VLAD.....	13
4.3 ZNAČILNOSTI KOALICIJSKEGA POVEZOVANJA.....	14
4.3.1 OBLIKOVANJE IN DELOVANJE KOALICIJ	14
4.3.2 VLOGA IN POMEN OPOZICIJE	15
4.3.3 RAZMERJE MED KOALICIJO IN OPOZICIJO.....	15
4.3.4 VLADNA KOALICIJA KOT IZVOR NESTABILNOSTI VLADE.....	16
4.4 VOLITVE	16
4.4.1 VOLITVE PREDSEDNIKA VLADE.....	16
4.4.2 IMENOVANJE MINISTROV.....	18
4.5 POLITIČNA ODGOVORNOST VLADE.....	18
4.5.1 ZAUPNICA	19
4.5.2 NEZAUPNICA	19
4.5.3 INTERPELACIJA	20

4.5.4	POSLANSKO VPRAŠANJE.....	21
4.5.5	OBTOŽBA PRED USTAVNIM SODIŠČEM.....	21
5	DELOVANJE VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE	22
5.1	ORGANIZACIJA DELA VLADE.....	22
5.1.1	SEJE VLADE.....	22
5.1.1.1	Redna seja vlade.....	22
5.1.1.2	Dopisna seja vlade	23
5.1.2	DELOVNA TELESNA VLADE.....	23
5.2	DELO VLADE	24
5.2.1	NAČRTOVANJE DELA VLADE	24
5.2.2	JAVNOST DELA VLADE.....	25
5.3	GRADIVO VLADE.....	25
5.4	PRENEHANJE FUNKCIJE VLADE.....	26
5.5	ODNOS VLADE DO DRUGIH DRŽAVNIH ORGANOV	26
5.5.1	ODNOS DO DRŽAVNEGA ZBORA.....	26
5.5.2	SODELOVANJE S PREDSEDNIKOM REPUBLIKE.....	27
5.5.3	RAZMERJE DO INSTITUCIJ EVROPSKE UNIJE	28
5.5.4	SODELOVANJE Z DRUGIMI ORGANI IN ORGANIZACIJAMI	28
5.5.5	SPORI O PRISTOJNOSTI MED PREDSEDNIKOM, DRŽAVNIM ZBOROM IN VLADO	29
6	AKTUALNE DILEME O USTAVNO ZAKONSKI UREDITVI VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE	30
7	ZAKLJUČEK	31
	LITERATURA IN VIRI.....	33

KAZALO PONAŽORITEV

KAZALO TABEL

Tabela 1: Rezultat volitev v državni zbor	8
Tabela 2: Predsedniki Republike Slovenije	11
Tabela 3: Predsedniki Vlade Republike Slovenije	17

1 UVOD

Slovenija je država s parlamentarnim sistemom. V njenem sistemu vladanja ima najpomembnejšo vlogo parlament kot nosilec zakonodajne veje oblasti. Ključni pomen parlamentarnega sistema je v delitvi oblasti na zakonodajno, izvršilno in sodno oblast.

Načelo delitve oblasti je temeljnega pomena, saj predstavlja osrednjo ustavno odločbo o izgradnji državne organizacije in s tem tudi delitev pristojnosti. Delitev oblasti se povezuje s pojmovanjem pravne države in spoštovanjem človekovih pravic.

Del državne oblasti je izvršilna oblast, ki na najbolj neposreden način izvršuje najpomembnejše funkcije sodobne države. Tak položaj je še posebej pomemben, ker se med vsemi državnimi funkcijami izvršilna oblast srečuje z največjimi izzivi, s katerim se sooča državna organizacija.

Od zakonodajne, izvršilne in sodne oblasti se edino izvršilna oblast srečuje z najbolj konkretnimi vprašanji v družbi, zato mora vedno odgovarjati na nove zahteve ter reševati težave in zaplete, ki jih povzroča družbeni razvoj.

V različnih sistemih organizacije državne oblasti so nosilci izvršilne oblasti različni državni organi. Različni so tudi njihov položaj v sistemu organizacije državne oblasti in razmerja do drugih organov oblasti, zlasti razmerja med zakonodajno oblastjo.

Najmočnejši položaj ima predsednik države, ki je politično neodgovoren in neodvisen od zakonodajnega telesa. Sledita mu državni zbor, ki je zakonodajno telo, in šele potem vlada, ki je odgovorna državnemu zboru, vendar pa parlamentarni sistem zagotavlja tudi neko ravnotežje med izvršilno in zakonodajno oblastjo.

Parlament, vlada in državna uprava so glavni elementi upravnega sistema države. Parlament in vlada opravljata večino svojih funkcij v tesni povezavi z državno upravo, ki je instrument za izvajanje njune politike ter zakonov in drugih odločitev.

Parlamentarizem je neločljivo povezan s pravno državo in z načeli javnega razpravljanja, v katerem pravo prevlada nad močjo oblasti. Delovanje parlamentarnega sistema temelji tudi na svobodi političnega združevanja, ki je osnova za delovanje političnih strank. Njihova konkurenca omogoča tekmovalne volitve. Na splošnih, večstrankarskih in svobodnih volitvah se potrjuje suverenost ljudstva.

Za to temo sem se odločila, ker bi rada podrobno raziskala pomen in delovanje vlade, saj menim, da je ta izredno zanimiva, saj brez njenega delovanja ne bi imeli take države, kot jo imamo. Menim, da je Slovenija v primerjavi z bivšimi jugoslovanskimi državami najnaprednejša.

Moj zaključek je, da mora biti vlada zelo trdna, če želi obstati na oblasti. Vsaka vlada se je do sedaj trudila za obstanek na oblasti, vendar nekaterim to ni uspelo, čeprav so brezpogojno delovale v prid države in njenih državljanov.

Diplomsko delo temelji na teoretičnem pristopu. Glavna metodologija je bila deskriptivna metoda, v zadnjem delu pa sem uporabila tudi primerjalno metodo, saj sem primerjala vlado z državnim zborom, predsednikom republike, institucijami Evropske unije (v nadaljevanju EU) ter sodelovanje z drugimi organi in organizacijami. Primerjala sem tudi koalicijsko z opozicijo.

Z diplomskim delom sem želela doseči razumevanje pojma parlamentarni sistem ter njegove delitve na zakonodajno (državni zbor), izvršilno (vlada) in sodno (sodišča) oblast.

Na začetku sem obrazložila pojem in pomen osrednje izvršilne oblasti. Nadaljevala sem s parlamentarnim sistemom Republike Slovenije, kjer sem podrobneje opisala, kaj pomeni ljudska suverenost, katera so načela delitve oblasti in kateri so temeljni državni organi, ki so pomembni za Republiko Slovenijo: predsednik republike, državni zbor, državni svet, vlada in njena ministrstva, vladne službe in na koncu še sodišča Republike Slovenije. Jedro diplomskega dela sem posvetila Vladi Republike Slovenije, začevši z njeno sestavo in oblikovanjem, pri čemer sem izpostavila vrste vlad, koalicijsko povezovanje, volitve in politično odgovornost vlade. Nadaljevala sem z delovanjem vlade, kjer sem poudarila organizacijo dela, delo Vlade Republike Slovenije, načrtovanje njenega dela in gradiva. V zadnjem poglavju sem opisala, katere so aktualne dileme o ustavnopravni ureditvi Vlade Republike Slovenije.

Hipoteza 1: Ali ima volilni sistem močan vpliv na vlado?

Oblikovanje in vpliv vlade sta v veliki meri odvisna od volilnega sistema.

Hipoteza 2: Pri sestavi in oblikovanju vlade imajo koalicije močan vpliv na vlado.

Brez združitve političnih strank ni koalicije in se vlada ne more oblikovati.

Hipoteza 3: Ali predstavlja dvojno volilno glasovanje težavo v Sloveniji?

To so dvojna državljanstva, ki jih imajo pri nas pretežno italijanske in madžarske manjšine.

2 POJEM IN POMEN OSREDNJE IZVRŠILNE OBLASTI

Izvršilna oblast je najmočnejša in najpomembnejša državna oblast, ki neposredno izvršuje funkcije države, kot so konkretni družbeni problemi, in se edina srečuje z največjimi izzivi, s katerimi se sooča državna organizacija.

V različnih sistemih organizacije državne oblasti so nosilci izvršilne oblasti različni državni organi. Glavni nosilec izvršilne oblasti je vlada, ki skupaj s predsednikom države izvaja oblast. Upravni del izvršilne oblasti izvaja upravni organ, vendar je temeljni nosilec vlada kot kolegijski organ. Opravlja politično izvršilno in upravno funkcijo. Politična izvršilna funkcija pomeni, da izvaja politiko, ki jo z določilom določi državni zbor, ter zakone in druge predpise, ki jih prej sprejme državni zbor. Vlada tako z ustavo, zakoni in drugimi splošnimi akti državnega zbora usklajuje, usmerja in določa izvajanje politike države. V skladu s funkcijo najvišjega organa državne uprave pa izdaja predpise ter sprejema pravne, politične, finančne, organizacijske, ekonomske in druge ukrepe, ki so potrebni za razvoj države in urejenost razmer na področjih, ki so v pristojnosti države.

Vlada predlaga državnemu zboru v sprejem zakone, nacionalne programe, državni proračun in druge splošne akte, s katerimi se določajo načelne in dolgoročne politične usmeritve za posamezna področja, ki so v pristojnosti države. V zadevah EU vlada predstavlja in zastopa Republiko Slovenijo ter v institucijah EU uveljavlja njena stališča.

Vlada je najvišji organ državne uprave, ki je praviloma urejena v Ustavi Republike Slovenije.

3 PARLAMENTARNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

3.1 OBLIKE DRŽAVNE OBLASTI

V sodobnem svetu obstajajo tri oblike vlade, to so predsedniški sistem (na primer v Združenih državah Amerike), parlamentarni sistem (na primer v Sloveniji), in polpredsedniški sistem (na primer v Franciji).

Predsedniški sistem, ki ga imajo Združene države Amerike je najbolj neodvisen od vseh treh vej državne oblasti. Predsednik, ki ima izrazito vlogo oblasti je dejanski šef izvršilne oblasti, hkrati mu tudi pripadajo vse funkcije, ki so značilne za predsednika države. Funkcionarji, ki sestavljajo izvršilo-upravni aparat neposredno izvoli predsednik. Za predsedniški sistem je tudi značilen kongres oziroma zakonodajno telo, ki sta si s predsednikom neodvisna, saj predsednik ne more razpustiti kongresa, tako tudi kongres ne more odpoklicati predsednika. Najbolj neodvisna veja oblasti je sodna veja. Sodnike vrhovnega sodišča imenuje predsednik ob soglasju kongresa, vendar jih ne moreta odpoklicati. Moč tega organa se kaže zlasti v tem, da sme ob reševanju konkretnih zadev zavrniti uporabo zakona, ki je v nasprotju z ameriško ustavo. Taka odločitev pa v ameriškem pravnem sistemu pomeni dejansko razveljavitev zakona.

Parlamentarni sistem je skupno ime za različne oblike demokratične vladavine, v kateri ima parlament osrednjo vlogo. Začetki tega sistema segajo v Anglijo, kjer je britanski westminstrski model izhodiščna točka razprave o parlamentarni vladi (Ferfila, 2009, str. 304).

V parlamentarnem sistemu vlade je voditelj predsednik vlade, ki ga izvoli večinska stranka v parlamentu, ki je bila predhodno izvoljena na volitvah v lokalnem okolju. Poleg predsednika vlade so izvoljeni tudi ministri iz večinske stranke oziroma koalicijske stranke v parlamentu. Ta sistem združuje izvršilna in zakonodajna pooblastila.

Glavni značilnosti parlamentarnega sistema sta, da predsednik vlade operativno vodi državne zadeve in da ga ne izberejo volivci na neposrednih volitvah, temveč ga voli parlament, pri nas državni zbor. Za razliko od predsedniškega sistema je kabinet predsednika vlade bolj kolektiven, saj ga pri koalicijskih vladah sestavljajo ministri iste stranke oziroma več različnih strank. Vlada je ves čas odvisna od podpore parlamenta, ki mu lahko izreče nezaupnico.

Polpredsedniški sistem temelji na strogi ločitvi zakonodajne, izvršilne in sodne veje oblasti. Zakonodajna oblast predstavlja izvoljen dvodomni kongres, izvršilno pa na posebnih volitvah izvoljen predsednik. Predsednik ni nikoli odgovoren kongresu. Po drugi strani pa predsednik ne more doseči razpusta zakonodajnega organa. Predsednik ima v svojih rokah celoten izvršilni aparat države, vendar je pri svojem delovanju vezan na zakone in proračun, ki jih sprejema kongres. Predsednik je nosilec zakonodajne oblasti in ne

predlaga zakonov, saj predlagalna pravica pripada članom kongresa. Je vrhovni poveljnik in vodi zunanjo politiko. Izvoljen je za štiri leta in je lahko dvakrat izvoljen.

V stvarnosti obstajata oba omenjena sistema (predsedniški in parlamentarni), nekatere države pa tudi kombinirajo značilnosti obeh sistemov. Ne glede na to, za kateri model se posamezna država odloči, cilj ostaja isti: zagotoviti je treba vladavino zakona, ne pa vladavino ljudi (Ferfila, 2009, str. 305).

3.2 NAČELO LJUDSKE SUVERENOSTI

Suverenost pomeni, da je oblast najvišja, neomejena in neodvisna. Delimo jo na državno suverenost, kar pomeni, da je državna oblast najmočnejša in najvišja sila v družbi, in ljudsko suverenost, kjer oblast v državi izvira in pripada ljudstvu, s tem je ljudstvo nosilec oblasti.

Temelj ljudske suverenosti je demokratični politični sistem, kar pomeni, da so nosilci oblasti pooblaščenji izvajalci državne oblasti.

Izvrševanje ljudske suverenosti delimo na posredno in neposredno. Ko odločajo državljani preko svojih predstavnikov oziroma predstavnic državnih organov ali organov lokalnih skupnosti, imenujemo posredno izvrševanje ljudske suverenosti. Kadar je značilno, da državljani neposredno izvajajo funkcije oziroma sodelujejo pri izvrševanju oblasti, kot je referendum, imenujemo neposredno izvrševanje ljudske suverenosti.

V Sloveniji Ustava Republike Slovenije prepušča oblast ljudstvu. Državljanji izvršujejo oblast neposredno z ljudsko iniciativo in referendumom ter posredno z volitvami. Državljanji imajo pravico do samoodločbe in samoopredelitve za uresničevanje politične pomembnosti v obliki države. Oblast se izvršuje po načelu delitve oblasti na zakonodajno, izvršilno in sodno.

3.3 NAČELO DELITVE OBLASTI

3. člen Ustave Republike Slovenije navaja, da je Slovenija država vseh svojih državljanov in državljanek, ki temelji na trajni in neodtujljivi pravici slovenskega naroda do samoodločbe. V Sloveniji ima oblast ljudstvo. Državljanji in državljanke jo izvršujejo neposredno in z volitvami, po načelu delitve oblasti na zakonodajno, izvršilno in sodno (Nova slovenska zakonodaja: Ustava Republike Slovenije, 2007, str. 48).

V Sloveniji parlament predstavljajo poslanci in poslanke oziroma predstavniki in predstavnice, prek katerih državljani in državljanke oziroma volivci in volivke izvršujejo oblast neposredno in z volitvami po načelu delitve oblasti na zakonodajno, izvršilno in sodno.

Načelo delitve oblasti je starejše od načela ljudske suverenosti. To pomeni, da se oblast deli na zakonodajno, izvršilno in sodno vejo. Idejo o delitvi oblasti je izgradil Montesquieu.

Postavil je zahtevo, da vse te tri oblasti izvaja različna oseba in različen državni organ. Čeprav so oblasti neodvisne in samostojne, obstaja sistem zavor in ravnovesij, da se med seboj nadzorujejo in tudi sodelujejo, kar pomeni preprečitev zlorabe oblasti.

Zakonodajno vejo oblasti predstavljata državni zbor kot zakonodajalec in državni svet, ki z državnim zborom tesno sodeluje pri zakonodajni dejavnosti. Oba organa tvorita parlament Republike Slovenije, v katerem so pristojnosti državnega sveta močno omejene.

Izvršilno vejo oblasti predstavljata vlada, ki je hkrati vrh upravne oblasti v državi, in predsednik republike.

Sodno vejo oblasti predstavljajo redna in specializirana sodišča, na čelu katerih je vrhovno sodišče. Posebnost je ustavno sodišče, ki odloča o ustavnosti zakonov in ustavnih pritožbah v zvezi s kršitvami temeljnih človekovih pravic.

Načelo delitve oblasti je prednost demokratičnega sistema, saj so zagotovljeni mehanizmi zavor in ravnovesij. To so tisti mehanizmi, ki narekujejo in omogočajo medsebojni nadzor in omejevanje vseh treh vej državne oblasti. Še posebej so pomembni v razmerju med vlado in državnim zborom. Vsaka veja ima določen prostor svojega delovanja in ne sme posegati v pristojnosti drugih vej.

Bistvo načela delitve oblasti je preprečevanje monopolnega političnega odločanja in s tem tudi najrazličnejših zlorab, ki jih ta monopol prinaša.

3.4 TEMELJNI DRŽAVNI ORGANI

V nadaljevanju sledi predstavitev državnih organov.

3.4.1 DRŽAVNI ZBOR

Državni zbor je predstavniški organ Republike Slovenije in s tem tudi njen najvišji organ. Po funkciji je ustavodajni organ, kar je njegova najpomembnejša funkcija in zakonodajni organ, pomeni da sprejema ustavne spremembe. Poleg tega državni zbor ima volilno funkcijo, saj voli predsednika države, predsednika vlade in imenuje ministre. Njegova zadnja funkcija, kjer državni zbor odloča o zaupnici ali nezaupnici vlade je nadzorna funkcija.

Po 80. členu Ustave Republike Slovenije je državni zbor zakonodajno telo, ki šteje 90 poslancev (Nova slovenska zakonodaja: Ustava Republike Slovenije, 2007, str. 72). Od tega sta dva poslanca italijanske in madžarske narodne skupnosti, ki imata zagotovljen po en stol, ne glede na število pripadnikov. Sedmi državni zbor vsebuje sedem političnih strank, pri čemer je iz tabele 1 razvidno, koliko poslanskih sedežev ima posamična stranka v državnem zboru. V primerjavi z drugimi državami ima Slovenija malo število članov v državnem zboru, saj imajo ponekod v državnem zboru od 92 do 120 poslancev.

Državni zbor in njegovi člani oziroma poslanci, so izvoljeni za štiriletno mandatno dobo. Člani oziroma poslanci so državljani Republike Slovenije, ki so izvoljeni neposredno na podlagi splošne in enake volilne pravice s tajnim glasovanjem. Štiriletna mandatna doba se začne s prvo sejo državnega zbora ali, ko se uradno konča mandat prejšnjega državnega zbora. Mandatna doba je lahko krajša ali daljša. Če v primeru pride do predčasnih volitev ali do razpusta državnega zbora, govorimo o krajši mandatni dobi. Kadar pride do izrednega stanja v državi ali vojne, potem se državnemu zboru omogoči daljša mandatna doba, to velja tudi za predsednika države.

Najpomembnejša funkcija državnega zbora je zakonodajna funkcija. Je edini, ki ima pravico sprejemati spremembo ustave, zakone in druge splošne akte, državni proračun in zaključni proračun, razpisuje referendum, sprejema svoj poslovnik in ratificira mednarodne pogodbe.

Druga njegova pomembna funkcija je volilna funkcija, kar pomeni, da državni zbor voli, imenuje in razrešuje predsednika vlade in ministre, predsednika in podpredsednika državnega zbora, sodnike in druge. Zadnja funkcija je nadzorna funkcija, ki daje državnemu zboru pravico, da odloča o zaupnici in nezaupnici vladi, lahko pa odloča tudi o obtožbi predsednika republike, predsednika vlade in ministrov ter odreja parlamentarno preiskavo.

Značilen je poslovnik¹ državnega zbora, kjer skupaj z Ustavo Republike Slovenije, opravlja delo državnega zbora na zasedanjih in sejah. V poslovniku so vsebinske odločitve državnega zbora, ter postavljanje oseb na pomembne politične in javne funkcije. Predsednik državnega zbora sklicuje seje, ki so znotraj zasedanja, to je daljše časovno obdobje delovanja državnega zbora. Po 84. členu Ustave Republike Slovenije je določeno, da ima državni zbor predsednika, ki ga izvoli z večino glasov vseh poslancev (Nova slovenska zakonodaja: Ustava Republike Slovenije, 2007, str. 74). Kadar je predsednik državnega zbora odsoten ga nadomešča podpredsednik državnega zbora. Poleg nadomeščanja predsednika pomaga pri njegovem delu in v dogovoru s predsednikom opravlja posamezne zadeve z njegovega delovnega področja. Predsednik vlade predstavlja in vodi državni zbor z uresničevanjem določenih razmerij z državnim svetom, predsednikom države, vlado in drugimi državnimi organi.

¹ Prvi poslovnik je državni zbor sprejel na začetku svojega mandata, drugega pa leta 2002.

Tabela 1: Rezultat volitev v državni zbor

Politične stranke	Število sedežev v državnem zboru
Stranka Mira Cerarja	36
Slovenska demokratska stranka	21
DeSUS	10
Združena levica	6
Slovenski demokrati	6
Nova Slovenija	5
Zavezništvo Alenke Bratušek	4
Madžarska in italijanska narodnost	2
Skupaj	90

Vir: Državnozborske volitve v Sloveniji 2014 (2015)

V sedanji vladi prevladuje Stranka Mira Cerarja, ki ima 36 poslanskih sedežev, naslednja je Slovenska demokratska stranka, ki ima 21 poslanskih sedežev. To sta dve največji politični stranki v državnem zboru, sledijo pa jima Demokratska stranka upokojencev Slovenije, Združena levica, Slovenski demokrati, ki imata enako število poslanskih sedežev. Nova Slovenija in Zavezništvo Alenke Bratušek imata kot zadnji dve stranki najmanj poslanskih sedežev. Madžarska in italijanska manjšina imata vedno dva poslanska sedeža, ne glede na sestavo vlade. Slovenija ima skupaj 90 poslancev oziroma poslanskih sedežev.

3.4.2 DRŽAVNI SVET

Po 96. členu Ustave Republike Slovenije je državni svet zastopstvo nosilcev socialnih, gospodarskih, poklicnih in lokalnih interesov. Sestavljajo ga:

- štirje predstavniki delodajalcev,
- štirje predstavniki delojemalcev,
- štirje predstavniki kmetov, obrtnikov in samostojnih poklicev,
- šest predstavnikov negospodarskih dejavnosti,
- dvaindvajset predstavnikov lokalnih interesov,

(Nova slovenska zakonodaja: Ustava Republike Slovenije, 2007, str. 77).

Štirideset članov in njihovo članstvo se pridobi z volitvami, ki jih ureja zakon. Volitve v državni svet razpiše predsednik državnega zbora. V primerjavi z drugimi se člane v državni svet voli za pet let, z volitvami jih sprejme državni zbor z dvotretjinsko večino glasov vseh poslancev.

Državni svet sodeluje pri izvajanju zakonodajne oblasti. Pristojnosti in izvajanje državnega sveta so podrobno opisane v 97. členu Ustave Republike Slovenije. Te pristojnosti so:

- predlaga državnemu zboru sprejem zakonov,
- daje državnemu zboru mnenje o vseh zadevah iz njegove pristojnosti,

- zahteva, da državni zbor pred razglasitvijo kakega zakona o njem še enkrat odloča,
 - zahteva razpis zakonodajnega referendumu,
 - zahteva preiskavo o zadevah javnega pomena (parlamentarna preiskava),
- (Nova slovenska zakonodaja: Ustava Republike Slovenije, 2007, str. 77).

Državni svet nima pravice sprejemati zakonov in drugih splošnih aktov (razen če se nanaša na njegovo organizacijo), ima samo pravico svetovati državnemu zboru.

Državni svet ima enega predsednika in enega podpredsednika, ki ju izvoli z večino glasov vseh članov za polovično mandatno dobo (dve leti in pol). Predsednik predstavlja državni svet, sklicuje in vodi seje državnega sveta, pripravlja seje ter usklajuje delo z državnim zborom. Pri njegovem delu mu pomaga podpredsednik in ga tudi nadomešča, če je zadržan (Brezovšek, Haček, & Zver, 2008, str. 81).

3.4.3 PREDSEDNIK REPUBLIKE

Predsednik republike oziroma »šef države« je organ izvršilne oblasti. Predsednik predstavlja Republiko Slovenijo, razglašča zakone, razpušča državni zbor, sprejema uredbe z zakonsko močjo, je vrhovni poveljnik obrambnih sil itn. Njegov položaj in pristojnosti urejajo Ustava Republike Slovenije in nekateri področni zakoni, kot je na primer Zakon o volitvah predsednika republike (ZVPR).

Predsednik republike se voli na neposrednih, splošnih in tajnih volitvah. Volitve se opravijo najkasneje v 15 dneh pred iztekom mandatne dobe prejšnjega predsednika republike. Predpiše jih predsednik državnega zbora na predlog poslancev državnega zbora, političnih strank in volivcev. Za »šefa države« je izvoljen tisti kandidat, ki preje večino glasov volivcev z oddanimi veljavnimi glasovnicami. V primeru če noben kandidat ne dobi večino glasov se kandidatura prenese v drugi krog. V drugem krogu kandidirata dva kandidata, ki sta v prvem krogu prejela večino glasov. Izvoljen je kandidat, ki je dobil absolutno večino glasov. Predsednika republike se izvoli za 5 letno mandatno dobo in lahko je izvoljen dvakrat zaporedoma. V primeru vojne ali izrednega stanja se mandatna doba predsednika republike izteče šest mesecev po takem stanju oziroma se mandatna doba podaljša za šest mesecev. Predsednik republike po slovenski ustavni ureditvi z volitvami krepi svojo vlogo in položaj, ter na zelo omejen način določa funkcije.

Pred nastopom funkcije izreče predsednik države naslednje besedilo iz 104. člena Ustave Republike Slovenije: »Prisegam, da bom spoštoval(a) ustavni red, da bom ravnal(a) po svoji vesti in z vsemi svojimi močmi deloval(a) za blaginjo Slovenije« (Nova slovenska zakonodaja: Ustava Republike Slovenije, 2007, str. 80). Predsedniki, ki so izrekli to prisego, so razvidni iz tabele 2.

105. člen Ustave Republike Slovenije navaja, da je funkcija predsednika republike nezdružljiva z opravljanjem druge javne funkcije ali poklica (Nova slovenska zakonodaja:

Ustava Republike Slovenije, 2007, str. 80). To pomeni, da predsednik države ne sme opravljati nikakršne funkcije ali dela v državnih organih, organih lokalnih skupnosti in drugih organizacijah. Predsednik republike je oproščen drugih obveznosti in njegova neodvisnost je povsem zagotovljena.

Ko predsednik države zapriseže, pridobi ustavne pristojnosti, ki jih razvrstimo v štiri skupine. Te skupine so:

- Klasične funkcije

Ustava določa po 102. členu, da predsednik republike predstavlja Republiko Slovenijo in je vrhovni poveljnik njenih obrambnih sil (Nova slovenska zakonodaja: Ustava Republike Slovenije, 2007, str. 79). Prav tako predsednik republike odloča o pomilostitvah ter podeljuje odlikovanja in častne naslove, kjer določa 107. člen (Nova slovenska zakonodaja: Ustava Republike Slovenije, 2007, str. 81).

- Pristojnosti na zakonodajnem področju

Uvrščamo postopek volitev in imenovanj, ter postopek razpisa za volitve v državni zbor, njegovega sklica in razpusta državnega zbora. Pristojnost na zakonodajnem področju je najštevilčnejša.

- Pristojnosti na izvršilnem področju

Na tem področju spadajo mandatarska pooblastila, ki jih pri naši ustavni ureditvi ni, ker pri nas predsednik republike predlaga državnemu zboru kandidata za predsednika vlade oziroma ima predlagalno pravico. Pomembna pristojnost na izvršilnem področju je tudi imenovanje najvišjih državnih funkcionarjev (sodniki).

- Izredne pristojnosti

Izredne pristojnosti so v primeru vojne ali izrednega stanja. Ker se državni zbor zaradi takega stanja ne more sestati, predsednik republike na predlog vlade izda uredbo z zakonsko močjo, ki se nanaša na obrambo države, ter na človekove pravice in svoboščine. Odloča tudi o razglasitvi vojnega ali izrednega stanja (obrambne sile, nujni ukrepi). Takoj ko se predsednik republike sestane z državnim zborom, dá v potrditev odločitve in uredbe.

Lahko se zgodi, da predsednik republike krši ustavo ali zakon pri opravljanju svoje funkcije. Obtoži ga državni zbor pred ustavnim sodiščem. Slednji ugotavlja utemeljenost obtožbe, kar lahko predsednika republike oziroma obtoženega oprosti ali obtoži in mu odvzame funkcijo za kršenje ustave ali zakona. Po 106. členu Ustave Republike Slovenije pride do odstopa, lahko tudi do trajnega zadržka ali drugega prenehanja predsednikove funkcije, prevzame njegovo vlogo predsednik državnega zbora (Nova slovenska zakonodaja: Ustava Republike Slovenije, 2007, str. 80). Kar pomeni, da predsednik državnega zbora nadomešča predsednika države v popolnosti oziroma prevzame vsa pooblastila predsednika republike.

Ko preneha funkcija predsednika republike, ima ta pravico do naziva bivši predsednik republike in nekatere druge pravice.

Tabela 2: Predsedniki Republike Slovenije

Predsednik	Mandat
Milan Kučan	6.12.1992 – 23.11.1997 in 23.11.1997 – 22.12.2002
Dr. Janez Drnovšek	22.12.2002 – 22.12.2007
Dr. Danilo Türk	22.12.2007 – 22.12.2012
Borut Pahor	23.12.2012 – ?

Vir: Seznam predsednikov Republike Slovenije (2014)

Prvi predsednik republike po osamosvojitvi Slovenije je bil Milan Kučan, ki je tudi edini, ki je bil izvoljen dvakrat za predsednika države. Njegov naslednik je bil pokojni dr. Janez Drnovšek, ki je bil v času predsedovanja Milana Kučana predsednik vlade. Tretji predsednik države po osamosvojitvi Slovenije je bil dr. Danilo Türk, trenutno predsedujoči predsednik pa je Borut Pahor, ki naj bi predsedoval do leta 2017.

3.4.4 VLADA, MINISTRSTVA IN VLADNE SLUŽBE

Vlada je politično telo, ki uresničuje politiko stranke oziroma koalicije strank, ki oblikujejo vlado tako, da jo prelivajo v svoje oblastno delovanje. Sprejeto politiko vlada uveljavlja prek svojih zakonskih in drugih predlogov, ki jih daje parlamentu, ter v okviru svoje izvršilne funkcije. Od usode vladnih predlogov v parlamentu pa ni odvisna samo uveljavitev vladne politike, temveč tudi njen obstoj, saj zavračanje njenih predlogov pomeni, da nima več podpore v parlamentu. Vlada ima svoje štiri temeljne funkcije:

- Izvršilno funkcijo

Vlada izvršuje sprejete zakone.

- Iniciativno funkcijo

Vlada predlaga parlamentu sprejetje zakonov in drugih podzakonskih aktov.

- Koordinativno funkcijo

Odgovornost vlade za koordinacijo delovanja upravnih organov.

- Nadzorno funkcijo

Odgovornost vlade za nadzor delovanja upravnih organov.

Vlada je kot kolegijsko telo sestavljena iz ministrstev, ki prek njih vodi in usmerja upravo. Ministri so člani vlade in predstojniki ministrstev, kjer vodijo in predstavljajo ministrstvo. Minister v skladu s sprejeto politiko vodi in predstavlja ministrstvo, izdaja predpise in druge akte, ki so v pristojnosti ministrstva in organov v njegovi sestavi, politično usmerja in nadzira delo ministrstva in organov v njegovi sestavi, ter opravlja druge naloge, ki jih določa zakon in drugi predpisi.

Minister ima štiri odgovornosti: kolektivno, individualno, kazensko in objektivno. Prva se izraža v politični odgovornosti vlade kot celote, ki je hkrati kolektivna odgovornost njenih članov, vsak minister pa nosi politično odgovornost za svoje lastno delovanje. Kaže se v tem, da je minister odgovoren za vse odločitve vlade, ne glede ali se je z njo strinjal ali nasprotoval. Posledica je, da je minister toliko dolgo na položaju dokler je na položaju

vlada. Kadar vlada odstopi, odstopijo vsi ministri. Druga pa je vezana samo na ministra, ki je odgovoren za svoje lastno delo in ministrstvo, ki ga vodi, vendar se ne razteza na celotno vlado. V vladi so lahko tudi ministri brez listnice (brez upravnega resorja), ki so pooblaščen za splošna politična vprašanja. Posledica njegovega dela je lahko razrešitev ali odstop ministra. Tretja ministrska odgovornost je kazenska odgovornost, ki se kaže v obtožbi zoper določenega ministra pred ustavnim sodiščem. Zadnja odgovornost je, kadar podrejeni ministra huje kršijo zakone, je zato minister objektivno odgovoren. Posledica objektivnosti je odstop ministra.

Vladna služba je samostojna strokovna služba in je neposredno odgovorna predsedniku vlade. Vlada imenuje direktorja, ki ga lahko tudi razreši na predlog predsednika vlade. Vodi jo minister brez resorja, državni sekretar ali direktorica oziroma direktor. Vodja je odgovoren predsedniku vlade, ministru ali generalni sekretarki oziroma generalnem sekretarju. Osrednja naloga vladne službe je, da z vidika skladnosti z ustavo, pravnim sistemom, pravom EU in pravili pravne tehnike obravnava predloge zakonov in drugih predpisov ter skrbi za uresničevanje ustavnosti in zakonitosti. Temeljne naloge vladne službe določa Odlok o organizaciji in delovnem področju Službe Vlade Republike Slovenije za zakonodajo (Vlada Republike Slovenije, 2013).

3.4.5 SODIŠČA REPUBLIKE SLOVENIJE

Sodišča so državni organ, ki so pristojna za izvajanje sodne oblasti in izvrševanje sodnih odločb. Po svoji funkciji so varuhi pravnega reda, zakonitosti in pravic vseh subjektov. Sodišča so vezana na ustavo in zakone, zato so tudi neodvisna od organov državne uprave.

Pravnomočno odločbo sodišč mora spoštovati vsaka pravna in fizična oseba v Republiki Sloveniji. Odločbe sodišč se izvršujejo neposredno in, če določa zakon tudi odločbe drugih državnih organov.

126. člen Ustave Republike Slovenije določa, da so ureditev in pristojnosti sodišč določene z zakoni (Nova slovenska zakonodaja: Ustava Republike Slovenije, 2007, str. 88). To pomeni, da v pristojnosti sodišč ne morejo posegati državni zbor, vlada in ministrstva, lahko posega samo zakonodajna veja oblasti. V Republiki Sloveniji s splošno pristojnostjo štejemo okrajno, okrožno, višje in vrhovno sodišče. Okrajna in okrožna sodišča odločata na prvi stopnji, na drugi stopnji pa odloča višje sodišče. Vrhovno sodišče odloča o izrednih pravnih sredstvih, v nekaterih primerih odloča tudi na tretji stopnji in je najvišje sodišče v državi.

Med specializirana sodišča uvrščamo delovno in socialno sodišče ter upravno sodišče. Posebna primera sodišč sta računsko in ustavno sodišče, katerega glavni nalogi sta varstvo človekovih pravic ter varstvo ustavnosti in zakonitosti predpisov.

4 SESTAVA IN OBLIKOVANJE VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE

4.1 SPLOŠNO

V parlamentarnem sistemu, ki ga ima tudi Slovenija, pretežno podeli mandat za sestavo vlade predsednik republike. Sestavljajo jo predsednik vlade in ministri. Vlada nima ožje ali širše sestave, temveč je enotno kolegijsko telo. Naziv predsednik vlade se podeli vodji politične stranke, ki je na volitvah dobila večino glasov v parlamentu, ali vodji političnih strank, ki tvorijo strankarsko koalicijo z večino glasov v parlamentu. Predsednik vlade oziroma mandatar sestavi vlado in jo predstavi parlamentu. Parlament mora izreči zaupnico, da bi vlada lahko začela delovati². To sestavo vlade mora predložiti tudi predsedniku države, ki imenuje člane vlade ali jih formalno potrди.

Temeljno pravilo vlade je, da brez podpore parlamenta ne more delovati, zato je oblikovanje vlade odvisno od strukture parlamenta, ki se oblikuje na rednih parlamentarnih volitvah. Oblikovanje vlade je pretežno odvisno od strankarske sestave parlamenta. To pomeni, da je preprosto oblikovati vlado, če ima stranka večino svojih poslancev v parlamentu, saj vodja stranke oblikuje vlado iz pripadnikov svoje stranke. Zapleteno je, če se bo vlada sestavljala iz dveh ali več strank. Takrat je odvisno, če so stranke voljne in pripravljene sodelovati in dogovarjati za ustanovitev in delovanje skupne vlade. Ko se dogovorijo, potem dobi mandat vodje, tisti član stranke, ki v parlamentu ima največje število poslancev. V primeru, da se stranke ne uspejo dogovoriti se mandat za sestavo vlade vrne predsedniku države in postopek se začne znova. Če se v več poskusih ne oblikuje vlada, se oblikuje manjšinska vlada, ki pa ne traja dalj časa. Oblikuje se lahko tudi tehnokratska vlada, ki je sestavljena iz strokovnjakov, vendar tudi ta vlada ne traja dalj časa.

Člani vlade skupaj s predsednikom vlade ne morejo hkrati opravljati drugih javnih funkcij, ki jih predstavljajo sodišča, organi lokalnih skupnosti in podobno.

Slovenija se zgleduje po klasičnem modelu, vendar ima tudi nekatere posebnosti nemške ureditve, na primer, da je predsednik republike močnejše vezan na parlament, kot je to značilno za klasični sistem, in ima močan vpliv na politično odgovornost.

4.2 VRSTE VLAD

V državah parlamentarne demokracije se pojavljajo naslednje vlade: koalicijske, homogene, nevtralne oziroma uradniške in koncentracijske. Koalicijske vlade sestavljajo stranke, ki tvorijo večjo ali manjšo vladno koalicijo in pri kateri je v veljavi proporcionalni volilni sistem, ki je posledica nestabilne, šibke in kratkotrajne vlade. Naslednja je homogena vlada, ki ima dvostrankarski sistem, poleg dveh strank pa lahko obstaja tudi več manjših strank. V veljavi je večinski volilni sistem, ki omogoča stabilnost obstoja

² Ta postopek se imenuje investitura in je značilen za klasični parlamentarni sistem.

vlade. Kot tretja je nevtralna oziroma uradniška vlada, ki jo sestavljajo strokovnjaki in se oblikuje na nestranskarski podlagi s posebnim namenom. Zadnja vrsta vlade pa je koncentracijska vlada, ki jo sestavljajo vse stranke ali vsaj velika večina strank ob možnem obstoju ogroženosti države. Posebnost je vlada v senci, ki jo imenuje in oblikuje opozicija (Sruk, 1995, str. 359).

4.3 ZNAČILNOSTI KOALICIJSKEGA POVEZOVANJA

Koalicijsko povezovanje je zveza med posamezniki ali skupinami, lahko se nanaša na skupino državljanov, ki so združena s skupnim ciljem. Kot je vladna koalicija, kjer imajo politične stranke, ki so pridobile večino glasov skupni program za sodelovanje in oblikovanje vlade, ter uresničevanje skupne politike.

Obstoj večjega števila strank povzroča tekmovanje strank za oblast, nobena stranka pa ne more doseči sama svojih ciljev, zato morajo stranke iskati primerne stranke, s katerimi se bodo povezale in tako morda skupaj oblikovale vlado. Stranke zato stremijo k čim racionalnejšemu povezovanju s posameznimi strankami, da bi najlažje oblikovale večinsko koalicijo³ (Zajc, 1993, str. 112-113).

Uspešnost medsebojnega povezovanja je odvisna od koalicijskega potenciala, ki je odvisen od tekmovanja, sprejemanja različnosti itn. Pri koalicijskem povezovanju gre za presojo koristnosti, racionalnosti in sposobnosti graditve soglasja med različno mislečimi (Bizjak, 2003, str. 40-41).

4.3.1 OBLIKOVANJE IN DELOVANJE KOALICIJ

V Sloveniji so se od osamosvojitve leta 1991 pa vse do danes oblikovale različne koalicije. Prva strankarska koalicija je bila Demos. Sestavljena je bila iz novih političnih strank, ki so nasprotovale prejšnjemu sistemu samoupravnega socializma. Demosovi koaliciji je sledila mala koalicija, sestavljena iz strank SDSS (Socialdemokratska stranka Slovenije), ZS (Zeleni Slovenije), SSS (Socialistična stranka Slovenije), LDS (Liberalna demokracija Slovenije) in DS (Demokratska stranka), ki pa ni zaživela, ker so se pojavljali neustrezna sodelovanja med koalicijskimi partnerji ter tudi slabi odnosi med strankami in vlado. Decembra leta 1992 se je prvič oblikovala velika koalicija, ki jo je vodil dr. Janez Drnovšek, in je združevala večje stranke (LDS, ZLSD in SKD) in eno manjšo stranko (SDSS). Oblikovanje koalicije do sedaj poteka na osnovi ustaljenih in preizkušenih modelov. Znano je, da se povezujejo sorodne ali raznorodne stranke, ne glede na to, ali pripadajo tradicionalnim strankarskim družinam.

Ustaljeni in preizkušeni modeli oblikovanja koalicij so (Zajc, 2004, str. 139):

- Koalicija najmanjših razlik (angl. minimal range coalition)

Sestavijo jo tiste stranke, ki imajo podobne cilje in ki so si blizu na lestvici od politične levice do politične desnice ter so se pripravljene povezati. Take stranke je lažje vzdrževati in oblikovati.

³ Koalicija je začasna politična ali vojaška zveza držav, ki jih družijo določena situacija, interes oziroma cilj.

- Minimalna večinska koalicija (angl. minimal winning coalition)

To pomeni, da lahko koalicijo oblikujejo katere koli stranke, ki so razporejene na lestvici od leve do desnice. Stremijo k temu, da se vključi najmanjše število članov. So tiste stranke, ki se povežejo na osnovi sorodnih ali podobnih političnih programov in s tem dosežejo minimalno večinsko podporo v parlamentu za oblikovanje vlade.

- Široka ali velika koalicija (angl. oversized or grand coalition)

Vsebuje dve največji stranki ali večino strank. Vsaka stranka predstavlja svojo stran političnega prostora, večinoma so programske povsem različne. Koalicija se pojavi v primeru zunanje nevarnosti ali večjih notranjih napetosti.

4.3.2 VLOGA IN POMEN OPOZICIJE

Opozicija je nasprotovanje določeni politični usmeritvi oziroma političnemu programu. Parlamentarno opozicijo tvorijo stranke, ki v parlamentu ne podpirajo vlade, temveč ugovarjajo njeni politiki (na primer Slovenska demokratska stranka, ki ugovarja politiki stranke oziroma vlade Mira Cerarja). Torej so tiste stranke, ki niso vključene v koalicijo, zaradi programskih razlik ali drugih vzrokov. Spremlja delo vlade, išče njene napake, v njenem interesu pa ni to, da ruši posamezne ministre, temveč vlado v celoti, saj samo na ta način dobi možnost, da pride sama na oblast (Pogorelec, 2006, str. 97).

Opozicija je del državljanov, ki niso bile izvoljene vladne stranke, vendar vseeno predstavljajo del volilnega telesa. Lahko je kooperativna, kar pomeni, da je pripravljena sodelovati z vlado pod določenimi pogoji in v določeni meri. Pomeni, da oblast mora upoštevati nevladni del volilnega telesa, saj so njene glavne funkcije zastopanje tistih interesov, ki jih vladajoča politika zanemara, nadzor nad vlado, predstavljanje alternativ in kritika, pri čemer opozicija poskuša najti napake v vladajoči oblasti, pri tem pa ni pomembno, ali so napake dejanske ali namišljene.

4.3.3 RAZMERJE MED KOALICIJO IN OPOZICIJO

V sodobnih parlamentarnih demokracijah je prišlo do uveljavitve načela »vlada proti opoziciji«, to pa pomeni, da opozicija nadzoruje vlado. To načelo je osnova za delovanje sodobnih parlamentov, ki so pogoj za racionalnost upravljanja in zanesljivo razvojno usmerjanje države. Pomembno je razmerje med vladno večino in parlamentarno opozicijo, ker potem ni mogoče reševati političnih konfliktov, iskati soglasja o pomembnih vprašanjih in oblikovati moderne politike. V nasprotnem primeru pa postanejo odločitve, sprejete brez opozicije, vprašljive in nelegitimne (Zajc, 1994, str. 93).

V sodobni demokraciji koalicija in opozicija rešujeta konflikte na tri načine. Pri prvem načinu se išče kompromis, s katerim naj bi se zadovoljili obe stranki, na primer medsebojno usklajevanje, zmanjševanje zahtev, popuščanje ali celo začasno odlaganje rešitev. Naslednji način je iskanje rešitev izven danih možnosti s širšim pristopom in upoštevanjem prihodnjega razvoja – to so alternativne možnosti. Zadnji način pa je preglasovanje manjšine, s čimer se vsiljuje volja večine manjšin. Možno je konflikte rešiti na različne neformalne načine (Zajc, 2004, str. 141).

V parlamentarnih državah je razmerje med koalicijo in opozicijo tekmovalno, ampak tudi kooperativno. To pomeni, da koalicija poskuša za svoje politike pridobiti soglasje manjšine, v primeru neuspeha pa sprejema manjšina glasovalne poraze kot del običajnega parlamentarnega tekmovanja in ustaljenih pravil parlamentarnega obnašanja (Zajc, 2004, str. 142).

4.3.4 VLADNA KOALICIJA KOT IZVOR NESTABILNOSTI VLADE

Problemi pri oblikovanju koalicij izhajajo iz dejavnikov, kot so različna pričakovanja, nezmožnost nadzorovanja političnega okolja in njihova negotovost. Pomembni izvori za nestabilnost vlade so velikost koalicije, število koalicijskih partnerjev, dolžina njihovega mandata in različnost prioritete.

Prvi problem je velikost koalicije, kar pomeni, da čim večja je koalicija, bolj je občutljiva. Taka koalicija je neučinkovita ali celo razpade, če jo zapusti ena stranka ali celo samo en poslanec. Zaradi tega koalicije od svojih članov zahtevajo največjo stopnjo zavezanosti k izpolnjevanju koalicijske pogodbe.

Drugi problem za nestabilnost vlade je število koalicijskih partnerjev, kar pomeni, da večje kot je število koalicijskih partnerjev, manj natančno bodo definirane koalicijske pogodbe. Večje kot je število strank, ki so udeležene v pogajanjih, večji bodo stroški takih pogajanj, v smislu porabljenega časa in ugodnosti, ki si jih lahko stranke zagotovijo.

Tretji problem je dolžina koalicijskega mandata. Če je pričakovana doba mandata koalicije kratka, se koalicijskim partnerjem ne splača porabiti veliko časa in truda za koalicijska pogajanja in oblikovanje natančno definirane koalicijske pogodbe.

Zadnji problem je različnost prioritete, kar pomeni, da bolj kot je koalicija ideološko različna, večja bo centralizacija avtoritete v koaliciji. Različnost avtoritete lahko izhaja tudi iz volilnega boja, saj več kot je tekmovalnosti med koalicijskimi partnerji, večja bo potreba po uveljavljanju koalicijske discipline.

4.4 VOLITVE

4.4.1 VOLITVE PREDSEDNIKA VLADE

Predsednika vlade voli državni zbor na predlog predsednika republike, ki se pred tem posvetuje z vodji poslanskih skupin v državnem zboru in ga predlaga najkasneje v tridesetih dneh po konstituiranju državnega zbora. Volitve se opravijo na seji državnega zbora najmanj osemindeset ur in najkasneje v sedmih dneh po prejemu predloga. Na seji predlagani kandidati predstavijo programske zasnove vlade, to pa pomeni tudi podlago za poslansko odločitev o njihovi izbiri. Tako je predsednik vlade izvoljen z večino poslanskih glasov na tajnem glasovanju.

Če predsednik vlade ni izvoljen, ima predsednik republike štirinajstdnevni rok, da predlaga istega ali drugega kandidata – tako lahko predlagajo ustrezne kandidate, skupine najmanj desetih poslancev ali poslanske skupine. Če je kandidatov za predsednika vlade več, potem ima kandidat predsednika republike prednost pred drugimi kandidati. Če kandidat predsednika države ni izvoljen, se glasovanje nadaljuje po vrstnem redu vloženih predlogov. Glasovanje poteka toliko časa, dokler eden izmed kandidatov ni izvoljen.

Če po drugem krogu oziroma glasovanju še ni izvoljen noben kandidat, potem predsednik republike razpusti državni zbor in razpiše nove volitve. Obstaja možnost, da državni zbor v osemindesetih urah izvede ponovne volitve predsednika vlade, če pridobi večino glasov navzočih poslancev. Tudi v tretjem krogu lahko nastopijo kandidati iz prvih dveh krogov in tudi novi kandidati. Glasovanje poteka po vrstnem redu števila glasov kandidatov iz prvih dveh krogov, šele nato pridejo na vrsto novi kandidati za predsednika vlade. V tem krogu lahko pride do manjšinske vlade, če propade še ta poskus, pa pride do razpustitve državnega zbora in predčasnih volitev.

Z novo izvoljenim predsednikom vlade vlada še ni oblikovana. Pred imenovanjem vlade se mora vsak minister posebej predstaviti pristojni komisiji državnega zbora. 11. člen Zakona o vladi določa, da mora predsednik vlade po svoji izvolitvi najkasneje v petnajstih dneh predložiti sestavo vlade, v nasprotnem primeru mu lahko rok za sestavo vlade določi državni zbor. Če po izteku roka predsednik vlade ne predloži predloga, potem državni zbor sklepa, da je predsedniku vlade prenehala funkcija (Zakon o Vladi Republike Slovenije ZVRS (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G in 65/14), 2015). Vlada lahko nastopi s svojo funkcijo že, če je imenovanih več kot dve tretjine ministrov.

Tabela 3: Predsedniki Vlade Republike Slovenije

Predsedniki vlade	Mandat
Lojze Peterle	16.5.1990 – 14.5.1992
Janez Drnovšek	14.5.1992 – 25.1.1993
	25.1.1993 – 17.2.1997
	17.2.1997 – 7.6.2000
Andrej Bajuk	7.6.2000 – 30.11.2000
Janez Drnovšek	30.11.2000 – 19.12.2002
Anton Rop	19.12.2002 – 3.12.2004
Janez Janša	3.12.2004 – 21.11.2008
Borut Pahor	21.11.2008 – 10.2.2012
Janez Janša	10.2.2012 – 20.3.2013
Alenka Bratušek	20.3.2013 – 18.9.2014
Miro Cerar	18.9.2014 - ?

Vir: Predsedniki vlade Slovenije (2012)

Prvi predsednik vlade je bil Lojze Peterle, mandat mu je trajal dve leti. Naslednji je bil Janez Drnovšek, ki mu je mandat trajal kar deset let. Drugi, ki mu je po Janezu Drnovšku mandat trajal najdlje, je Janez Janša s petimi leti. Za njim je Borut Pahor s štirimi leti mandata, naslednji pa Anton Rop z dvema letoma mandata. Najkrajše mandate sta do sedaj imela Andrej Bajuk in Alenka Bratušek. Trenutni predsednik Vlade Republike Slovenije je Miro Cerar.

4.4.2 IMENOVANJE MINISTROV

V drugih državah ministre na predlog predsednika vlade imenuje predsednik države, pri nas pa na predlog predsednika vlade imenuje ministre državni zbor. predsednik vlade mora najkasneje v petnajstih dneh po imenovanju predložiti predsedniku državnega zbora predlog za imenovanje ministrov. Ministri, ki so predloženi se predstavijo državnemu zboru. Na podlagi tajnega glasovanja, poslanci v državnem zboru glasujejo o listi kandidatov za ministre. Lista je izglasovana z večinskimi glasovi poslancev, ki so prisotni. Če je bilo glasovanje neuspešno, novo listo predloži predsednik vlade, najpozneje v desetih dneh po prvem glasovanju za imenovanje ministrov. Nova lista, ki jo predloži predsednik vlade je lahko tudi neizglasovana, v takem primeru predsednik vlade predlaga glasovanje o vsakem kandidatu posebej. Lahko se zgodi, da ministrska mesta niso zasedena, kar onemogoča in otežuje delo vlade, lahko pa tudi povzroči neoblikovane vlade, kar lahko pripelje do razpusta parlamenta in predčasnih volitev.

Po 11. členu Zakona o vladi, vlada nastopi funkcijo, če je imenovanih več kot dve tretjini ministrov, pri čemer se ne upoštevajo ministri brez resorja. Predsednik vlade mora po nastopu funkcije v desetih dneh imenovati še druge ministre oziroma mora obvestiti državni zbor, katere resorje bo začasno prevzel sam ali jih zaupal drugemu ministru, vendar ne za dlje kot tri mesece. Če po preteku treh mesecev predsednik vlade ne imenuje še preostalih ministrov, državni zbor ugotovi, da je funkcija vlade in ministrov prenehala (Zakon o Vladi Republike Slovenije ZVRS (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G in 65/14), 2015).

4.5 POLITIČNA ODGOVORNOST VLADE

Za politiko države, ki jo vodi in za razmere na vseh področjih iz pristojnosti države je vlada odgovorna državnemu zboru. Odgovorna je tudi za celotno delovanje državne uprave in za izvajanje predpisov državnega zbora. Za odgovornost vlade so odgovorni vsi njeni člani. Politična odgovornost vlade se kaže v tem, ali ima podporo v parlamentu ali ne, saj ne more delovati, če nima podpore parlamenta, ker mu je odgovorna za svoje delo. To se kaže z glasovanjem o nezaupnici ali zaupnici. Med seboj se razlikujeta v tem, kdo sproži glasovanje v parlamentu o vladi. Nezaupnico sproži sam parlament, pri čemer je določeno, koliko poslancev lahko zahteva glasovanje o nezaupnici. Zaupnico pa sproži predsednik vlade, ker hoče ugotoviti, ali ima še vedno podporo v parlamentu.

Posledica nezaupnice ali celo neizglasovane zaupnice je, da mora vlada odstopiti ali pa se razpusti in se uvedejo nove volitve.

Ker Ustava Republike Slovenije temelji na parlamentarnem sistemu, vzpostavi temeljne mehanizme politične odgovornosti vlade državnemu zboru, ki so nezaupnica, zaupnica in interpelacija.

4.5.1 ZAUPNICA

Zaupnica je instrument, s katerim vlada ugotavlja ali ima še večinsko podporo v državnem zboru ali ne. Vprašanje o zaupnici pride, ko v parlamentu obstajajo nesoglasja. Po 117. členu Ustave Republike Slovenije jo postavi predsednik vlade (Nova slovenska zakonodaja: Ustava Republike Slovenije, 2007, str. 85). Do tega lahko pride, če predsednik vlade želi disciplinirati poslance s tem, da jim zagrozi s predčasnimi volitvami, če predsednik vlade želi ugotoviti razpoloženje parlamenta o konkretni zadevi in če želi preveriti delo vlade s strani parlamenta oziroma če želi ugotoviti, v kolikšni meri uživa njegovo podporo. Vprašanje o zaupnici vlade je lahko »splošno«, kjer mora vlada dobiti podporo večine glasov ali vprašanje o konkretnem odločanju sprejetja zakona oziroma drugih odločitev v državnem zboru, kjer je potrebno vladi dobiti le navadno večino glasov.

Med zahtevo o glasovanju o zaupnici in samim glasovanjem mora miniti od osemindeset do sedem dni od vložitve zahteve.

Če predlog predsednika vlade ni sprejet, je vladi izglasovana nezaupnica zaradi zavrnitve zakona ali druge odločitve državnega zbora. Ko vladi ni izglasovana zaupnica, ne pride takoj do razpustitve parlamenta, saj sta v takem primeru možni dve rešitvi. Prva rešitev je, da državni zbor v tridesetih dneh izvoli novega predsednika vlade, druga rešitev pa je, da v tem času državni zbor izglasuje zaupnico stari vladi. Predsednik republike razpusti državni zbor in razpiše nove volitve, ko ni več možnosti za druge rešitve.

Poteza je po eni strani tvegana za predsednika vlade, ki se odloči za glasovanje o zaupnici, saj lahko pride do neizglasovane zaupnice in mora vlada odstopiti, po drugi strani pa zaupnica okrepi položaj vlade.

4.5.2 NEZAUPNICA

Nezaupnica se uporabi takrat, ko vlada izgublja večino v parlamentu in ko se kažejo nove koalicijske povezave za oblikovanje vlade.

116. člen Ustave Republike Slovenije navaja, da državni zbor lahko izglasuje nezaupnico vladi le tako, da na predlog najmanj desetih poslancev z večino glasov vseh poslancev izvoli novega predsednika vlade. Če je bil predsednik vlade izvoljen z navadno večino, se mu z enako večino izreče nezaupnica, pri čemer mora preteči najmanj osemindeset ur med vložitvijo predloga za izvolitev novega predsednika vlade in volitvami. Izjema je, če je država v vojnem ali izrednem stanju ali če poslanci z dvotretjinsko večino glasov ne sklenejo drugače (Nova slovenska zakonodaja: Ustava Republike Slovenije, 2007, str. 84-85).

Ko se izvoli novi predsednik vlade se vladi, ki je bila izrečena nezaupnica in njenim članom preneha funkcija.

Do glasovanja o nezaupnici lahko pride tudi na podlagi interpelacije, pri čemer se lahko glasuje o nezaupnici posameznemu ministru ali vladi v celoti.

Nezaupnica je »orožje«, ki ga ima v rokah parlament in s katerimi lahko doseže prenehanje funkcije vlade. Vendar pa je to tudi »tvegano sredstvo nadzora« z različnih razlogov, zato ga opozicija in strankarski (poslanski) klubi uporabljajo le v posebnih primerih (izguba podpore aktualni vladi), predvsem pa v skladu z dolgoročno strategijo svojega delovanja v državnem zboru (Brezovšek & Haček, 2013, str. 153).

V zgodovini Republike Slovenije je bila izglasovana le ena nezaupnica. To je bila deseta vlada, kateri je predsedoval Janez Janša. K odstopu so ga pozvale nekatere koalicijske stranke, zaradi suma korupcije s strani Komisije za preprečevanje korupcije (Enajsta vlada Republike Slovenije, 2015).

4.5.3 INTERPELACIJA

Interpelacija pomeni politični nadzor nad delom vlade oziroma posamičnih ministrov, ko na določena vprašanja poslanci zahtevajo odgovore in razjasnitev posameznih stališč oziroma pridobitvi ustreznih informacij. Torej je to javno vprašanje o odgovornosti vlade oziroma posameznega ministra, kar pomeni, da ima velik odmev v javnosti in s tem velik pritisk na vlado ali vladno koalicijo strank.

Obravnavo o interpelaciji se začne v državnem zboru. Njen namen je, da se razprava o politični odgovornosti vlade ali posameznega ministra začne in da se glasuje o njeni odgovornosti. Ni nujno, da se glasovanje konča z izrekom nezaupnice, lahko se tudi konča kot neka izjava parlamenta, ki ne povzroči padca vlade. Pretežno interpelacijo uporabljajo člani opozicije, kjer ugotavljajo kritike in odgovornosti vlade in ministrstev, lahko povzroči zanimanje javnosti za kakšno pomembno zadevo.

Ustava Republike Slovenije v 118. členu določa, da najmanj deset poslancev lahko sproži v državnem zboru interpelacijo o delu vlade ali posameznega ministra (Nova slovenska zakonodaja: Ustava Republike Slovenije, 2007, str. 86). Vloži se jo pisno, v njej pa mora biti jasno postavljeno in razloženo vprašanje. Po pisno vloženi interpelaciji predsednik državnega zbora o tem obvesti predsednika vlade ali ministra, na katerega se nanaša interpelacija, obvesti pa tudi vse poslance, ki imajo pravico sodelovati v razpravi o interpelaciji – o katerem koli odgovoru morajo biti poslanci obveščeni. Predsednik vlade oziroma minister ima pravico, da razloži pisno interpelacijo ali ustno odgovori nanjo.

Razprava o interpelaciji se konča na dva načina:

- s sklepom, s katerim se oceni delo vlade ali ministra. Sklep predloži najmanj deset poslancev ali poslanci, ki so vložili interpelacijo

- z glasovanjem o nezaupnici vlade (konstruktivna nezaupnica), pri čemer najmanj deset poslancev odloča o nezaupnici ministru.

4.5.4 POSLANSKO VPRAŠANJE

Je vprašanje oziroma informacija poslanca o neki zadevi, na primer ali je poslanec pokazatelj nesposobnosti ministra oziroma napake pri njegovem delu. Pretežno ga uporabljajo poslanci opozicije in je namenjen uveljavljanju individualne odgovornosti ministrov (Grad, 2010, str. 1292).

Poslanska vprašanja ureja Poslovnik državnega zbora 240. in 241. člen. Za ta vprašanja morajo biti prisotni predsednik vlade, ministri in generalni sekretar vlade. Obravnavajo se enkrat mesečno ob popoldanskem delu seje. Lahko so pisna ali ustna. Rok za pisno poslansko vprašanje je trideset dni, velja pa tudi za ustno, če naslovnik ne more dati odgovora nanj. Predsedujoči na seji državnega zbora določi vrstni red, pri čemer na prva štiri poslanska vprašanja vedno odgovori predsednik vlade, postavijo jih poslanci treh strank opozicije in en poslanec vladajoče koalicije, potem pa pridejo na vrsto poslanci različnih poslanskih skupin (Poslovnik državnega zbora PoDZ-1 (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10 in 80/13), 2015).

4.5.5 OBTOŽBA PRED USTAVNIM SODIŠČEM

119. člen Ustave Republike Slovenije navaja, da državni zbor predsednika vlade in ministre obtoži pred ustavnim sodiščem za kršitve ustave in zakonov, storjene pri opravljanju njihovih funkcij (Nova slovenska zakonodaja: Ustava Republike Slovenije, 2007, str. 86).

Državni zbor lahko obtoži pred ustavnim sodiščem predsednika vlade in ministre, zaradi kršitve ustave in zakonov, ki so jo storili pri opravljanju funkcij. Uvedbo postopa državnemu zboru predlaga najmanj deset poslancev. Kadar je obtožen predsednik vlade mora izreči svoje mnenje tudi predsednik republike, kadar je obtožen minister izreče svoje mnenje poleg državnega zbora tudi vlada. Državni zbor odloča z večino glasov vseh poslancev in o predlogu odloči v šestdesetih dneh od sprejema predloga, sicer se šteje, da je predlog zavrnjen. Obtožba se odloči s sklepom, ki ga državni zbor pošlje ustavnemu sodišču in obtoženemu, ki lahko na obtožbo odgovori. Ustavno sodišče odloči z dvotretjinsko večino glasov vseh sodnikov, ali je obtožba utemeljena in ali predsedniku vlade ali ministrom preneha funkcija.

5 DELOVANJE VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE

Preko ministrstev vlada usmerja in vodi upravo. Skrbi, da ministrstva izvajajo svojo funkcijo, nadzoruje njihovo delo ter jim daje napotke za izvajanje politike in izvrševanje zakonov, splošnih aktov in drugih predpisov. Vlada deluje na sejah kot kolegijsko telo, ki jih sklicuje in predpisuje predsednik vlade. Predsednik vlade usmerja in vodi delo vlade, predstavlja vlado in sklicuje njene seje, usklajuje delo ministrov, jim daje napotke v zvezi z nalogami, ki so pomembne za ministrstva, ter skrbi za enotnost politične in upravne usmeritve vlade. Predsedniku vlade pomaga podpredsednik vlade, ki ga predsednik vlade sam določi izmed ministrov.

Ko vlada deluje na sejah, tudi odloča z absolutno večino navzočih članov. Njene strokovne in druge naloge lahko opravljajo urad predsednika vlade in druge vladne službe. Predlogi predpisov se pripravljajo na pristojnih ministrstvih ali v vladnih službah, nato pa jih sprejema vlada ali jih predlaga v sprejetje državnemu zboru. V družbi se srečuje z najbolj konkretnimi vprašanji, ki jih postavlja družbeni razvoj, zato nenehno odgovarja na nove zahteve in rešuje vse zaplete in težave, ki pri tem nastajajo.

Način dela podrobneje določa poslovnik vlade.

5.1 ORGANIZACIJA DELA VLADE

114. člen navaja, da predsednik vlade skrbi za enotnost politične in upravne usmeritve vlade ter usklajuje delo ministrov. Ministri so skupno odgovorni za delo vlade, vsak minister pa za delo svojega ministrstva. Sestavo in delovanje vlade, število, pristojnosti in organizacijo ministrstev ureja zakon (Nova slovenska zakonodaja: Ustava Republike Slovenije, 2007, str. 84).

5.1.1 SEJE VLADE

Seje vlade vodi predsednik vlade in jo predstavlja pred drugimi vejami državne oblasti. Na sejah vlade daje ministrom napotke in zahteva poročanje o njihovem delu, ter zastopa njena stališča v medijih. Na sejah vlade sodelujejo tudi vodja kabineta predsednika vlade, generalni sekretar vlade, direktor vladne službe za zakonodajo in ostali vabljeni.

Vlada dela in odloča na rednih in dopisnih sejah. Na rednih sejah predsednik vlade in ministri sodelujejo in odločajo neposredno, pri dopisnih sejah pa člani vlade sodelujejo in odločajo uporabljajoč informacijsko-telekomunikacijske storitve v okviru informacijskega sistema za podporo postopkom sprejemanja odločitev vlade, to je informacijski sistem vlade (Vlada Republike Slovenije, 2013).

5.1.1.1 Redna seja vlade

Redno sejo sklicuje predsednik vlade na vedno določen dan v tednu. Podpredsednik vlade ali določen minister vodi redno sejo, če je predsednik vlade odsoten. Začne se z

določitev dnevnega reda, ki se lahko na predlog predlagatelja v nujnih primerih razširi z obravnavo še neobjavljenega vladnega gradiva. Pišejo se zapisi o delu, to so podatki z najvišjo stopnjo varnosti. Imamo tudi video, magnetofonske ali druge zapise. Posamezni član vlade lahko dá zahtevo, da se ugotovi sklepčnost vlade. Če je vlada sklepčna pri določanju dnevnega reda in če član med sejo ne zahteva sklepčnosti, se šteje, da je bila vlada ves čas sklepčna (Vlada Republike Slovenije, 2013).

Ko je končana obravnava, vlada sprejme sklepe posameznih točk dnevnega reda. Vlada lahko predlagatelju naloži, da gradivo dopolni ali ustanovi delovno skupino, ki gradivo ustrezno dopolni, lahko pa tudi sklepanje odloži (Vlada Republike Slovenije, 2013).

5.1.1.2 Dopisna seja vlade

Po navodilih predsednika vlade lahko generalni sekretar vlade objavi sklic in gradivo za dopisno sejo v informacijskem sistemu vlade. Njihov rok se lahko določi za vsako točko dnevnega reda posebej in ne more biti krajši od štirih ur in ne daljši od treh dni. Če se dopisna seja skliče tik pred končanim delovnim dnevom ali tik po njem, se praviloma ne sme končati pred deseto uro naslednji delovni dan (Vlada Republike Slovenije, 2013).

Gradivo s predlaganimi sklepi se sprejme, če v določenem roku ni glasovala več kot polovica članov vlade proti njegovemu sprejemu ali sprejemu njegovega posameznega dela. Gradivo se sprejme tudi, če je večina glasovala za sprejem gradiva. Če je število članov vlade sodo in je glasovanje izenačeno, odloči glas predsednika vlade. Predsednik vlade lahko ne glede na določbe zahteva takojšnjo odločitev vlade na dopisni seji. Tako tudi član vlade lahko zahteva, da se gradivo obravnava na redni seji vlade. Če pa to zahtevajo trije člani ali celo več, se šteje, da je bilo vladno gradivo umaknjeno z dnevnega reda dopisne seje. To vladno gradivo obravnava vlada na svoji naslednji prvi redni seji (Vlada Republike Slovenije, 2013).

Predsednik vlade lahko edini prekine obravnavo določenega vladnega gradiva na dopisni seji, lahko prekine dopisno sejo in odloči o nadaljnjem načinu obravnave teh gradiv.

5.1.2 DELOVNA TELESA VLADE

Vlada delovna telesa ustanovi na podlagi Poslovnika Vlade Republike Slovenije ali na podlagi posameznega področnega zakona, ki določa njihovo ustanovitev in sestavo. To so odbori in komisije, ki jih sestavljajo predsednik, namestnik in ustrezno število članov, ki jih imenuje vlada. Da bi bilo delo vlade in vladnih organov bolj strokovno utemeljeno, vlada ustanovi ustrezne strokovne svete kot svoja strokovno-posvetovalna telesa za določena področja. To so:

- Stalna delovna telesa Vlade Republike Slovenije

Sem uvrščamo Odbor Vlade Republike Slovenije za gospodarstvo, Odbor Vlade Republike Slovenije za državno ureditev in javne zadeve in Komisijo Vlade Republike Slovenije za administrativne zadeve in imenovanja (Vlada Republike Slovenije, 2013).

- Delovne skupine vlade

Vlada ustanovi delovne skupine z namenom, da izpolnjujejo naloge, ki jih zaupa ministrstvom in vladnim službam. Prenehajo delovati po izpolnitvi naloge (Vlada Republike Slovenije, 2013).

- Sveti vlade

Vlada jih ustanovi z namenom dialoga z organizacijami civilne družbe in z nevladnimi strokovnimi institucijami na posameznih področjih (Vlada Republike Slovenije, 2013).

5.2 DELO VLADE

Vlada opravlja tako politično izvršilno funkcijo kot tudi upravno izvršilno funkcijo. Prva funkcija predlaga parlamentu politiko, predlaga v sprejetje zakone in druge akte ter skrbi za njihovo uresničevanje. Druga funkcija pa deluje kot vrh državne uprave, pri čemer usmerja in nadzoruje delovanje upravnih organov. Prek ministrov pa neposredno vodi posamezne upravne organe.

Po zakonu so njene funkcije izvajanje politike, kot so vodenje, usmerjanje in usklajevanje izvajanj politike države, ki jo določa državni zbor. Slednje je izvajanje zakonov in drugih aktov državnega zbora, kar pomeni, da sama sprejema in predlaga državnemu zboru sprejem političnih, ekonomskih, pravnih, finančnih in drugih ukrepov, ki so potrebni za izvajanje nalog iz državne pristojnosti na posameznih področjih. Vse te funkcije mora vlada opravljati v skladu z zakoni in v okviru ustave.

Svoje delo in notranjo organizacijo ureja vlada s poslovníkom in sklepi, o posamičnih zadevah iz svoje pristojnosti pa izdaja odločbe kot posamične pravne akte.

Državno upravo vlada vodi in usmerja prek ministrov. Vlada ima v okviru nadzorstva ministrstev pravico zadržati izvršitev predpisa, ki ga izda minister. Vlada odloča tudi o kompetenčnih sporih med posameznimi ministrstvi.

Vlada praviloma deluje na sejah, ki jih skliče predsednik vlade. Način dela vlade je določen z zakonom, podrobneje pa ga vlada uredi s svojim poslovníkom. Vlada dela in odloča na rednih in dopisnih sejah, njeno delo je javno. Delo vlade je ves postopek nastajanja gradiv, ki čakajo na obravnavo na vladi in obravnavo na sejah vlade, ko ta sprejeta gradiva pošlje v obravnavo v državni zbor oziroma vladne uredbe in sklepe v objavo v Uradni list Republike Slovenije. Po vsaki seji vlade Urad vlade za komuniciranje pripravi tudi sporočilo za javnost o vsebini sklepov, ki jih je vlada sprejela, in jih objavi na vladnem spletnem portalu.

5.2.1 NAČRTOVANJE DELA VLADE

Državni zbor določa, da vlada vodi, usmerja in usklajuje izvajanje politike. S tem določa tudi poslovník vlade, da se v delovnem programu vlade navedejo in v vsakem aktu opredelijo predlogi zakonov, uredb in drugih splošnih pravnih aktov vlade in ministrstev. Za načrtovanje in izvajanje teh dejavnosti vlada vsako leto pripravi delovni program oziroma vlada sprejme delovni program za prihodnje leto do konca koledarskega leta.

Delovni program je obsežen dokument, ki vsebuje seznam predlogov zakonov in drugih aktov, ki jih bo vlada predložila državnemu zboru. V programu so določeni postopki, roki za obravnavo na vladi ter za obravnavo in sprejem v državnem zboru.

5.2.2 JAVNOST DELA VLADE

9. člen in 9.a člen Poslovnika Vlade Republike Slovenije navajata, da je delo vlade javno. Predsednik vlade, generalni sekretar in vladni predstavnik za odnose v javnosti obveščajo javnost o delu in sprejetih odločitvah vlade. Ministri, državni sekretarji in predstojniki vladnih služb obveščajo o tistih odločitvah vlade, ki spadajo v njihovo delovno področje. V javnih izjavah in pri svojih nastopih v javnosti morajo predstavljati stališča vlade. V javnosti mora vlado zagovarjati njen član (Poslovník Vlade Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 43/01, 23/02 – popr., 54/03, 103/03, 114/04, 26/06, 21/07, 32/10, 73/10, 95/11, 64/12 in 10/14) , 2014).

Javnost dela vlade se zagotavlja z novinarskimi konferencami, internetnimi predstavitvami in s sporočili, poslanimi po drugih informacijsko-telekomunikacijskih sredstvih. Vlada odgovarja na vsa vprašanja, predloge in pobude prek ministrstev in vladnih služb. Pristojna služba predsednika vlade v sodelovanju s pristojnimi ministrstvi in vladnimi službami odgovarja na vloge in pritožbe, ki so namenjene predsedniku vlade. Razprave članov in drugih udeležencev seje veljajo za podatke z najvišjo stopnjo tajnosti (če vlada ne določi drugače), zato novinarji in drugi predstavniki javnosti niso navzoči na sejah vlade.

5.3 GRADIVO VLADE

Po 8. členu Poslovnika Vlade Republike Slovenije je gradivo vlade skupek dokumentov s predlogi vladnih odločitev, ki jih predlagatelj predloži vladi v obravnavo. Gradivo mora predlagatelj predložiti jezikovno in nomotehnično urejeno.

8. člen Poslovnika Vlade Republike Slovenije navaja, da gradivo vlade sestavljata spremni dopis in jedro gradiva. Spremni dopis, ki ga podpiše predstojnik predlagatelja, saj odgovarja za točnost podatkov, se naslovi na generalni sekretariat in vsebuje:

- podatke, ki se nanašajo na identifikacijo gradiva,
- postopek obravnave gradiva vlade,
- predlog sklepov, ki naj jih vlada sprejme v zvezi z gradivom, predlaganim v jedru gradiva,
- povzetek podatkov z zagotovilom predlagatelja o opravljenih aktivnostih in opredelitvijo posledic, ki jih prinaša gradivo,
- kratek povzetek gradiva, če gradivo vsebuje več kot pet strani,
- druge podatke, pomembne za odločanje vlade.

(Poslovník Vlade Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 43/01, 23/02 – popr., 54/03, 103/03, 114/04, 26/06, 21/07, 32/10, 73/10, 95/11, 64/12 in 10/14) , 2014)

Jedro gradiva pa vsebuje predlog zakona, podzakonskega predpisa in druge odločitve vlade.

Gradivo vlade lahko predlagajo v obravnavo predsednik vlade, ministri, generalni sekretar vlade, direktorji vladnih služb in drugi pooblašteni predlagatelji. Vlada obravnava tista gradiva, ki so poslana generalnemu sekretariatu v elektronski obliki. Celotno gradivo z vsemi sestavinami mora biti poslano v eni datoteki. Predlagatelj gradiva je odgovoren za strokovno pripravo gradiva, za točnost podatkov in za predstavitev posledic predlaganih rešitev. Če gradivo vlade ni pripravljeno v skladu s poslovníkom, generalni sekretar to sporoči predlagatelju skupaj s pojasnilom, kako naj ga dopolni oziroma popravi. V informacijskem sistemu vlade se objavi samo popravljeno gradivo, zavrnjeno pa le, če tako odloči generalni sekretar po posvetovanju s predlagateljem gradiva in je zaradi obsežnosti ali nujnosti gradiva to smotrno. Ustreznost gradiva spremljajo posamezna ministrstva in vladne službe, samo tista, ki spadajo v njihovo pristojnost.

5.4 PRENEHANJE FUNKCIJE VLADE

Kadar vlada izgubi podporo v parlamentu nastopi prenehanje funkcije vlade, lahko se tudi sama odloči da bo prenehala s svojo funkcijo, zaradi različnih razlogov. Do izgube podpore v parlamentu lahko pride na podlagi izglasovane nezaupnice ali neizglasovane zaupnice. V teh primerih vladi preneha funkcija z odstopom. Drugačna je konstruktivna nezaupnica, saj se nezaupnica lahko izreče le z izvolitvijo novega predsednika vlade. V tem primeru vladi ni treba odstopiti. Do prenehanja lahko pride tudi na podlagi vložene interpelacije, iz katere se razvije glasovanje o nezaupnici vladi.

115. člen Ustave Republike Slovenije navaja, da funkcija predsednika vlade in ministrov preneha, ko se po volitvah sestane nov državni zbor, funkcija ministrov pa tudi z vsakim drugim prenehanjem funkcije predsednika vlade in z razrešitvijo ali odstopom ministra, pri čemer morajo opravljati tekoče posle do izvolitve novega predsednika vlade oziroma do imenovanja novih ministrov (Nova slovenska zakonodaja: Ustava Republike Slovenije, 2007, str. 84). V tem času vlada samo sprejema nujne odločitve, ne začneja pa večjih in pomembnejših dejavnosti na novo, ne predlaga parlamentu politike in zakonov. Ta ustavna določba hoče zagotoviti izvajanje vladne funkcije tudi po prenehanju funkcije vlade, dokler je ne pridobi nova vlada.

5.5 ODNOS VLADE DO DRUGIH DRŽAVNIH ORGANOV

5.5.1 ODNOS DO DRŽAVNEGA ZBORA

Je razmerje med organom zakonodajne in organom izvršilne oblasti. Pri tem je vlada podrejena državnemu zboru, kjer je razmerje pogojeno s temeljnimi značilnostmi parlamentarnega sistema, ki ga poudarjajo ustava, zakoni in poslovnik državnega zbora.

Pri nas je značilno, da vlada sama vodi zunanjo in notranjo politiko, ko dobi zaupnico državnega zbora. Pomembno je sodelovanje med vlado in državnim zborom, ki je v

parlamentarnem sistemu intenziven in raznovrsten. Zakon o vladi določa, da morata vlada in vsak minister odgovarjati na poslanska vprašanja ter se zavzeti za stališča pobud in predlogov državnega zbora in njegovih delovnih teles pri sprejemanju zakonov ali drugih predpisov, ki jih vlada sama predlaga. Ima pa pravico do mnenja k vsakemu zakonu ali drugemu aktu, ki ga ni sama predlagala. Težava je, če koalicijska vlada vsebuje več strank, postane negotovo, saj se pojavlja vprašanje ali bo imela za neko odločitev zadostno zaupanje ali ne.

Ko vlada predlaga postopek za obravnavo gradiva, pošlje gradivo državnemu zboru oziroma predsedniku državnega zbora. Pri obravnavi tega gradiva mora biti prisoten pristojen minister.

Vlada uresničuje svoja razmerja do državnega zbora v skladu z ustavo in zakonom ter poslovníkom vlade in poslovníkom državnega zbora. V državnem zboru jo predstavljajo predsednik vlade in ministri. Kot svojega predstavnika pri obravnavi posameznega gradiva v državnem zboru vlada določi pristojnega ministra ali direktorja vladne službe. Vlada za vsako sejo državnega zbora določi ministra, ki jo predstavlja pri delu državnega zbora. Predsednik vlade sme izražati stališča do obravnavanega gradiva in sklepov, ki se pojavljajo na sejah državnega zbora, vendar le v okviru načelnih stališč, ki jih je vlada sprejela pri odločanju o predlogu zakona ali drugega predpisa. Vlada je odgovorna parlamentu, individualno in kolektivno. Izvedba načela delitve oblasti postavlja vlado v položaj da ni le izvršilno – tehnični organ parlamenta, temveč samostojna veja oblasti, ki je splošno pristojna za določanje in vodenje politike države. Nadzor državnega zbora nad vlado je vzpostavljen predvsem preko glasovanja o nezaupnici oziroma testiranje odgovornosti vlade o zaupnici, interpelacije in poslanskega vprašanja.

5.5.2 SODELOVANJE S PREDSEDNIKOM REPUBLIKE

Predsednik države ima pretežno le državniške reprezentativne in protokolarne funkcije oziroma pristojnosti.

Predsednik ima pristojnosti v postopku izvolitve vlade, saj predlaga državnemu zboru v izvolitev kandidata za predsednika vlade, vendar pa nima nobene vloge pri imenovanju ministrov. Preden predlaga kandidata za predsednika vlade, se je predsednik republike dolžan posvetovati z vodji parlamentarnih poslanskih skupin, vendar pa na njihova mnenja in predloge ni vezan. Če kandidat za predsednika vlade v državnem zboru ne dobi potrebne, to je absolutne večine glasov, lahko predsednik republike po ponovnih posvetovanjih v štirinajstih dneh predlaga drugega kandidata ali pa ponovno istega kandidata. S tem da ima kandidat predsednika republike prednost, kadar gre za glasovanje, saj se o tem kandidatu najprej glasuje. Če ni izvoljen noben kandidat, mora predsednik republike razpustiti državni zbor in razpisati nove parlamentarne volitve.

Ko sta državni zbor in vlada po volitvah konstituirana, predsednik republike z njima ohranja določeno sodelovanje, vendar nima več nobene pristojnosti, ki bi mu omogočala neposredne posege v njuno delovanje.

Vlada sodeluje s predsednikom države pri vprašanjih iz njegove pristojnosti in ga seznanja z vprašanji, pomembnimi za njegovo delo.

5.5.3 RAZMERJE DO INSTITUCIJ EVROPSKE UNIJE

Na seji vlade ali vladnega delovnega telesa se obravnava stališče, ki ga bodo predstavniki vlade zastopali v Svetu EU. Stališča, ki se sprejemajo, in dokumenti, ki se evidentirajo, sprejemajo in klasificirajo, se objavljajo na portalu EU, ki je sestavni del informacijskega sistema vlade. Vlada pred objavo dokumenta, ki je tudi preveden v slovenski jezik, določi vladno službo oziroma ministrstvo, ki je pristojno na podlagi predpisanega delovnega področja za obravnavo dokumenta EU, in s tem določi organe, ki o tem dokumentu morajo biti obveščeni. Spremembe in dopolnitve že sprejetega stališča do predloga zakonodajnega akta se pripravijo samo, če to terja vsebina spremembe oziroma dopolnitve predloga akta EU ali druge okoliščine (Vlada Republike Slovenije, 2013).

Vodja stalnega predstavništva Republike Slovenije pri EU, lahko predlaga spremembo stališča pristojnemu ministrstvu oziroma vladni službi, če oceni, da uveljavljanje stališč Republike Slovenije, ki jih je sprejela vlada ali državni zbor, ne bi bilo v korist Republike Slovenije zaradi poteka pogajanj o odločilnih dejstvih v institucijah EU. O svojem predlogu za uveljavljanje stališč obvesti tudi vlado. Če ne more pridobiti stališča, zaradi omejenih okoliščin, lahko nasprotuje ali podpre sprejem dokumenta EU. Slovenski predstavnik lahko opozori institucije EU, da zastopano stališče mora potrditi še pristojen organ (Vlada Republike Slovenije, 2013).

5.5.4 SODELOVANJE Z DRUGIMI ORGANI IN ORGANIZACIJAMI

Nevladne organizacije so pomemben steber civilne družbe. Opravljajo različne koristne naloge, ki jih državni organi in druge organizacije z različnih razlogov opravljajo v omejenem obsegu. Poleg zagotavljanja posameznih vrst javnih storitev lahko državljani v njih uresničujejo skupne interese. Za opravljanjem nalog prevzamejo del odgovornosti za splošno blaginjo in družbeni razvoj, zato so upravičeni do pravne koristi in zagotavljanja materialnih možnosti za delovanje na državni, mednarodni, regionalni in lokalnih ravneh.

Vlada Republike Slovenije se zaveda pomena nevladnih organizacij in se pridružuje članicam EU, ki krepijo sodelovanje z nevladnimi organizacijami. V zvezi s tem si bo Vlada Republike Slovenije prizadevala za ustvarjanje razmer, ki bodo prispevale h krepitvi nevladnega sektorja.

Da bi učinkovito uresničevala civilni dialog, je Vlada Republike Slovenije ustanovila Stalno medresorsko delovno skupino za usklajevanje odprtih vprašanj na področju sodelovanja Vlade Republike Slovenije z nevladnimi organizacijami. Ta ima nalogo, da pripravi predlog

vladnih stališč do osnutka sporazuma o sodelovanju nevladnih organizacij z vlado, da obravnava druga odprta vprašanja in da pripravlja predloge za njihovo reševanje pri sodelovanju vlade z nevladnimi organizacijami.

Medresorska delovna skupina zagotavlja strokovno in administrativno pomoč pri oblikovanju in izvajanju politike do nevladnih organizacij. Kakovostno načrtovanje in izvedba predpisov lahko povečata transparentnost, odgovornost in vključenost javnosti v pripravo in izvajanje predpisov. Vpliva tudi na povečanje zaupanja v javno upravljanje in posredno prispeva h krepitvi družbene stabilnosti.

5.5.5 SPORI O PRISTOJNOSTI MED PREDSEDNIKOM, DRŽAVNIM ZBOROM IN VLADO

Ustavno sodišče po Ustavi Republike Slovenije odloča o sporu pristojnosti državnega zbora, predsednika republike in vlade. Postopek se začne na zahtevo tistega organa, ki meni, da je drugi organ posegel v njegovo pristojnost ali jo prevzel. Nato ustavno sodišče z odločbo ugotovi, kateri organ je pristojen. Če ugotovi, da je pristojnost protiustavna ali nezakonita, jo lahko tudi razveljavi ali predpis odpravi.

6 AKTUALNE DILEME O USTAVNO ZAKONSKI UREDITVI VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE

Najbolj aktualna dilema o spremembi ustavno zakonske ureditve je imenovanje ministrov. Ministre imenuje in razrešuje državni zbor na predlog predsednika vlade. Ker ta dilema ni primerljiva z ustavnimi ureditvami imenovanja ministrov, obstajata dve rešitvi. Prva rešitev je, da bi državni zbor volil predsednika vlade skupaj z listo kandidatov za ministre. To bi bistveno otežilo glasovanje o nezaupnici vlade, ampak bi bilo glasovanje preglednejše, saj bi lažje omogočilo presojo o usposobljenosti kandidatov za ministre in predsednika vlade. Druga rešitev je, da bi za imenovanje ministrov imenoval predsednika republike na predlog predsednika vlade.

Ustava Republike Slovenije določa po 115. členu, da funkcija predsednika vlade in ministrov preneha, ko se po volitvah sestane nov državni zbor. Predsednik vlade in posamezni minister lahko odstopita, pri čemer razrešitev posameznega ministra predlaga predsednik vlade, državni zbor pa nato odloči o njegovem predlogu. Predsednik vlade in ministri morajo opravljati tekoče posle do izvolitve novega predsednika vlade oziroma do imenovanja novih ministrov (Nova slovenska zakonodaja: Ustava Republike Slovenije, 2007, str. 84).

V primeru odstopa mora po Zakonu o Vladi Republike Slovenije predsednik vlade o tem obvestiti ministre, ministri pa predsednika vlade. Svoj odstop imata pravico pojasniti v državnem zboru. Državni zbor o odstopu predsednika vlade ali posameznega ministra ne glasuje, temveč le ugotovi dejstvo, da je bil odstop podan. V času trajanja mandata je vlado mogoče zamenjati z zaupnico vladi na njeno zahtevo, s konstruktivno nezaupnico in z interpelacijo.

7 ZAKLJUČEK

Oblikovanje politik je ključni del političnega procesa, v katerem zakonski predlogi postanejo zakoni, ki jih potrdi parlament. V parlamentarnem sistemu izvajata izvršilno oblast predsednik države in vlada, upravni del izvršilne oblasti pa upravni organi, vendar je temeljni nosilec izvršilne oblasti vlada kot kolegijski organ. Vlada je hkrati vrh izvršilne funkcije in najvišji organ državne uprave.

Funkcije vlade izhajajo iz njene vloge v upravnem sistemu. Po svojem položaju je vmesnik med zakonodajnim organom in državno upravo. Vlada je sicer organ izvršilne oblasti, vendar ima v političnem sistemu bistveno večjo dejansko moč kot bi izhajalo iz njene formalne vloge izvrševalca in predlagatelja politike.

V naši ureditvi je vlada urejena z ustavo, zlasti način njenega oblikovanja in njena odgovornost državnemu zboru, podrobneje pa z Zakonom o Vladi Republike Slovenije, Poslovníkom Državnega zbora Republike Slovenije in Poslovníkom Vlade Republike Slovenije.

Glede na načelo delitve oblasti ima vlada tudi v parlamentarnem sistemu dokaj samostojen položaj. Dokler ima podporo v parlamentu, je vlada samostojen ustvarjalec politike. Vlada mora na svoje predloge sprejetja zakonov ali drugih predpisov sodelovati pri delu državnega zbora in njegovih delovnih teles. Pomembno je tudi razmerje do državnega sveta. Zanimivost je, da med državnim svetom in vlado ni nobenega ustavno določenega razmerja, vendar ima vseeno državni svet močan vpliv na odločanje v državnem zboru, s tem pa tudi posredno na delovanje vlade.

Odgovornost vlade je v naši ustavi podrobno opredeljena. Funkcija vlade je vezana na funkcijo predsednika vlade. Če preneha njegova funkcija, preneha funkcija tudi vsem ministrom oziroma vladi kot celoti.

Hipoteza 1: Ali ima volilni sistem močan vpliv na vlado?

Volilni sistem ima močan vpliv na vlado, saj je najpogosteje obravnavan politični proces. Njegovo najpomembnejše vprašanje je, ali smo in kako smo izvolili politike, ki nam »vladajo«. Pomeni namreč sredstvo, s katerim ljudstvo lahko nadzoruje svojo oblast.

Hipoteza 2: Pri sestavi in oblikovanju vlade imajo koalicije močan vpliv na vlado.

Hipoteza je potrjena. Koalicija je zelo pomembna pri sestavi vlade, saj stremi k temu, da se čim več strank poveže v koalicijo – tako ima vlada večje možnosti za izražanje svoje volje, saj bodo njeni predlogi v državnem zboru zaradi večine strank sprejeti.

Hipoteza 3: Ali predstavlja dvojno volilno glasovanje težavo v Sloveniji?

V Sloveniji dvojno volilno glasovanje otežuje državi nadzor nad volitvami. Zakon o evidenci volilne pravice navaja, da osebe z dvojnimi državljanstvom lahko volijo le enkrat v eni izmed držav članic. Določa tudi konkretne vzvode, ki preprečujejo dvojno glasovanje v tistih primerih, ko se državljan druge države odloči, da bi glasoval v Sloveniji. Zelo velik problem imajo zamejski Slovenci, saj imajo dvojno državljanstvo (italijansko ali madžarsko). Problem je tudi, da država nima nadzora nad načinom glasovanja dvojnih državljanov. Vsakemu dvojnemu državljanu pripadajo vse ustavne pravice vsake izmed obeh držav, katerih državljan je. Temeljna državljanska pravica je volilna pravica, zato direktiva ne more biti nad ustavo, in vsak državljan sme v svoji državi uveljavljati državljanske pravice.

LITERATURA IN VIRI

Literatura:

- Bizjak, A. (2003). *Vpliv volilnih sistemov na sestavo in delovanje parlamentov s poudarkom na delovanju Slovenskega parlamenta. Diplomsko delo.* Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Brezovšek, M., & Haček, M. (2013). *Politični sistem Republike Slovenije.* Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Brezovšek, M., Haček, M., & Zver, M. (2008). *Organizacija oblasti v Sloveniji.* Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Ferfila. (2009). *Primerjalne politike v sodobnem svetu.* Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Grad, F. (2000). *Parlament in vlada.* Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- Grad, F. (2004). *Volitve in volilni sistem.* Ljubljana : Uradni list Republike Slovenije.
- Grad, F. (2010). Poslanska vprašanja, interpelacija in nezaupnica. *Dnevi slovenskih pravnikov*, 1289-1297.
- Grad, F., & Kaučič, I. (2008). *Ustavna ureditev Slovenije.* Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- Howarth, D. (2005). *Discourse theory in European politics.* New York: Prva izdaja Palgrave Macmillan
- Kocjančič, R. (2003). Vloga nosilcev izvršilne oblasti in parlamentoc držav članic EU. *Fakulteta za upravo*, 34-44.
- Kocjančič, R. (brez datuma). Posameznik in politične stranke v Sloveniji. *Vissoka upravna šola*, 157-175.
- Kocjančič, R., Ribičič, C., Grad, F., & Kaučič, I. (2005). *Ustavno pravo Slovenije.* Ljubljana: Fakulteta za upravo.
- Nova slovenska zakonodaja: Ustava Republike Slovenije.* (2007). GV Založba.
- Pogorelec, J. (2006). *Politična odgovornost.* Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- Sruk, V. (1995). *Leksikon politike.* Maribor: Založba Obzorja.
- Zajc, D. (1993). Značilnosti koalicijskega povezovanja in delovanje slovenskega parlamenta. (D. Fink - Hafner, & B. Strmčnik, Ured.) *Problemi konsolidacije demokracije. Zbornik referatov.*, 111-124.
- Zajc, D. (1994). Koaliranje v Sloveniji. (I. Lukšič, Ured.) *Stranke in strankarstvo. Zbornik referatov.*, 73-93.

Zajc, D. (2004). *Razvoj parlamentarizma. Funkcije sodobnih parlamentov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Viri:

(2015). Zakon o Vladi Republike Slovenije (ZVRS) Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G in 65/14. Pridobljeno iz <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO242&d-49688-p=8>.

Državnozborske volitve v Sloveniji 2014. (2015). Pridobljeno iz Wikipedia: https://sl.wikipedia.org/wiki/Dr%C5%BEavnozborske_volitve_v_Sloveniji_2014

Enajsta vlada Republike Slovenije. (2015). Pridobljeno iz Wikipedia: https://sl.wikipedia.org/wiki/11._vlada_Republike_Slovenije

Kategorija: Predsedniki vlade Slovenije. (2012). Pridobljeno iz Wikipedia: https://sl.m.wikipedia.org/wiki/Kategorija:Predsedniki_vlade_Slovenije

(2015). Zakon o Vladi Republike Slovenije (ZVRS). Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G in 65/14. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO242&d-49688-p=8>.

(2015). Poslovnik državnega zbora PoDZ-1 (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10 in 80/13). Pridobljeno iz Pravno informacijski sistem (PIS): <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=POSL34>

(2014). Poslovnik Vlade Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 43/01, 23/02 – popr., 54/03, 103/03, 114/04, 26/06, 21/07, 32/10, 73/10, 95/11, 64/12 in 10/14). Pridobljeno iz Pravno informacijski sistem (PIS): <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=POSL32>

(2015). Pravno informacijski sistem (PIS). Pridobljeno iz Zakon o Vladi Republike Slovenije (ZVRS)Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G in 65/14: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO242&d-49688-p=8>

Seznam predsednikov Republike Slovenije. (2014). Pridobljeno iz Wikipedia: https://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_predsednikov_Republike_Slovenije

Vlada Republike Slovenije. (2013). Pridobljeno iz Vlada Republike Slovenije: http://www.vlada.si/o_vladi/pojmovnik/

(2015). Zakon o Vladi Republike Slovenije. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO242&d-49688-p=8>.

(2015). Zakon o Vladi Republike Slovenije ZVRS (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G in 65/14). Pridobljeno iz Pravno informacijski sistem (PIS): <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO242>

